

ČASOPIS SPOLEČNOSTI PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ ČESKÝCH V PRAZE.

Časopis vydáván jest pouze členům Společnosti a to zdarma. — Expedice jest na Král. Vinohradech, Čelakovského sady, č. 43a.

Číslo 1.

Vydáno v červenci 1893.

Ročník I.

Zákonitá ochrana starožitností a památek českých.

Na sklonku letošního zasedání sněmovního rozdána byla poslancům království českého: Zpráva zemského výboru o petici Společnosti přátel starožitností českých v Praze v příčině zákonité ochrany starožitností a památek českých, kterou zde podáváme:

Slavný sněme!

Společnost přátel starožitností českých v Praze podala dne 14. listopadu 1889 pod č. 692 pet. slavnému sněmu petici, v níž uváděla, že starožitnosti a památky české stále mizí a často za nepatrný peníz do ciziny se prodávají ústavům a muzeím, z nichž některé, jako na př. norimberské museum, veřejně vyzvaly ku vývozu našich památek a ne bez úspěchu.

Z té příčiny žádáno v této petici:

1. Aby zemský výbor znova vyhlásil oběžník vydaný 12. června r. 1868 č. 10640 okresním výborům a důtklivě je vyzval, aby obrátily pozornost a péči svou k uchování památek starožitných a uměleckých v království Českém.

2. Aby sbory samosprávné zřídily seznamy památek s udáním míst, kde se chovají, aby se staraly o zachování a opravu jich a pečovaly o zakládání muzeí krajinských.

3. Aby byl vydán zákon zakazující vývoz a prodej starožitností za hranice.

4. Aby znova obce byly upozorněny na nařízení z roku 1836 o pamětních knihách s návodem, jak by se zapisování do knih těch vésti mělo.

Slavný sněm odkázal tuto petici výboru zemskému, aby ji bedlivě uvážil a pak sněmu zprávu a návrh podal.

Zemský výbor seznal i při této příležitosti, že by bylo již naprosto žádoucí, by v takových otázkách byla mu nápomocna poradná komise archaeologická, podobně jako pro otázky týkající se bádání historického a archivního zřízena byla komise historická.

O zřízení tohoto poradního sboru archaeologického podal zemský výbor slavnému sněmu již častěji zprávu s určitými návrhy, jež však posud nikdy vyřízena nebyla.

Nemaje však takového sboru poradního, jehož k řešení uspokojivému podobných otázek nezbytně je potřebí, obrátil se zemský výbor k správnímu výboru společnosti musea království Českého s žádostí, aby o petici uvedené podal dobré zdání.

Správní výbor společnosti musejní sdělil zemskému výboru, že se srovnává zúplna s peticí a návrhy jejími a vyslovil přání, aby se starožitnostem a památkám českým dostalo tím ochrany co nejvydatnější.

Zároveň připomenul, že republikováním oběžníku vydaného zemským výborem dne 12. června 1868 č. 10640 a nařízení nejvyššího purkrabí z roku 1836 rozumí ovšem takové obnovení jejich, jež by nynějším poměrům bylo přiměřeno a že bude tedy na př. vynecháno z onoho nařízení purkrabského, aby knihy pamětní psaly se (kromě latiny) toliko jazykem německým.

V příčině obmezení vývozu starožitností uvedl správní výbor společnosti musejní, že jest to dávným přáním všech vlasteneckých archaeologův a vůbec přátel kulturních památek domácích. Jakkoli pak musejní výbor přeje každému přičinění v tomto směru nejdárnějšího úspěchu, nemůže zatajiti sobě velikých obtíží, jež překážejí úplnému zákazu všelikého vývozu starožitností a památek českých přes hranice zemské a upozornil v té příčině na přednášku, kterou měl (ač jen o starožitnostech předhistorických) člen vídeňské ústřední komise pro umění a památky historické dr. Matouš Much ve schůzi členů této komise v Krakově dne 17. a 18. září 1888 (str. 31. Protokolů).

Vzhledem k tomu, že toto dobré zdání správního výboru musejního neobsahovalo podrobnějších dat zvláště o tom, v které příčině by oběžník svrchu uvedený a nařízení purkrabské doplněny neb opraveny býti měly, nemohl zemský výbor učiniti v této věci hned žádoucího opatření, nýbrž chtěl vyčkati, až bude zřízení poradní sbor archaeologický, jenž by tuto otázku především uvážil a zemskému výboru přiměřené návrhy učinil.

Z té příčiny upozorňoval zemský výbor opětně v rozpočtové komisi, že je brzké vyřízení příslušné zprávy zemského výboru a zřízení tohoto sboru již na nejvýše naléhavým.

Otázka zřízení archaeologického sboru poradního nebyla však slavným sněmem dosud vyřízena.

Proto zemský výbor požádal Společnost přátel starožitností v Praze, která dala vůbec podnět k tomuto jednání, by jemu podala bližší data a podrobné návrhy, zvláště o tom, v kterém směru by měl býti doplněn aneb opraven oběžník svrchu uvedený. Hlavně bylo by potřebí označiti blíže místa, na kterých starožitnosti obyčejně se nalézají, dále měly by blíže udány býti sbírky obsahující starožitnosti české, nad jichž zachováním by se bdíti mělo.

Rovněž bylo by záhodno, aby podány byly bližší návrhy v příčině zřizování a organisace museí krajinských a styků jejich s museem království Českého, při čemž zemský výbor upozornil na stanovy spolku

archaeologického „Včely Čáslavské“ v příčině zasílání duplikátův a nálezů širší důležitosti muzeu království Českého.

Dále bylo by uvážiti, mají-li obce býti znova upozorněny na nařízení z r. 1836 o pamětních knihách a jaký návod by se měl dáti o zapisování do těchto knih.

Při tom jest ovšem důležité, že od vydání tohoto nařízení poměry velice se změnily; v době, kdy nařízení to vydáno, bylo veřejných novin a podobných pramenů pořádku — v době nynější rozšířily se i po venkově a podávají zprávy též o podřízenějších událostech místních, tak že význam knih pamětních je již podřízenější.

Na základě těchto dat byl pak vypracován dotýčný oběžník. Zemský výbor podal o této věci zprávu slav. sněmu dne 10. března r. 1893 č. 10.634 (č. sn. 320), jež však zůstala nevyřízena, protože komise rozpočtová nepodala o ní žádné zprávy.

Podobně stalo se s návrhem poslance Karla Adámka a soudruhů na ochranu domácích památek uměleckých a historických, jež podán slavnému sněmu dne 15. března 1892 (Tisk XCII.)

Dle návrhu toho měl slavný sněm uložití zemskému výboru, aby v zasedání nejbližší příštím předložil slavnému sněmu návrh na organizování komisí místních (obecních) a okresních, jakož i ústřední zemské komise ku vyhledávání, prozkoumávání a zachovávání uměleckých a starožitných památek, jakož i archivů v království Českém, pak aby obnovil oběžník vydaný r. 1868 samosprávným zastupitelstvím, aby vyjednával s c. k. vládou o vydání zákonů na ochranu památek těch a zamezení jich vývozu z království Českého do ciziny.

Vzhledem k tomu, že zpráva zemského výboru v příčině zřízení poradního sboru archaeologického nebyla ani r. 1892 vyřízena, pečoval zemský výbor o to, aby se aspoň v některých stránkách této obtížné a rozsáhlé otázky staly nejnnutnější přípravné kroky.

K podnětu danému zemským výborem Společnost přátel starožitností konala r. 1892 a 1893 četné schůze, v nichž dotčené otázky probrány velmi podrobně, jak se stránky odborné tak i se stránky právní a národohospodářské.

Na základě těchto porad vypracoval jednatel dr. Em. Kovář obšírnou zprávu o krocích, kterých by třeba bylo, aby se učinila přítrž ničení památek historických a uměleckých a zavážení jejich za levný peníz do ciziny, kterou podala Společnost přátel starožitností v Praze sub pr. 29. března 1893 č. 14.772 skrze svého předsedu p. arch. J. Zeyera a jednatele, a v níž naznačeny některé zvláště křiklavé případy zavlékání památek těch do ciziny, jak uvedeny již ve schůzi přátel národopisu konané v Praze v Městanské Besedě dne 25. března 1892; zvláště uvádí se, že velmi starožitný a cenný paci-fikál, vyoraný rolníkem na poli u Českého Brodu nabídnut nálezcem muzeu království Českého za 200 zl., však nežli dotýčná smlouva mohla býti uzavřena, koupil jej restaurátér na pražském nádraží za 300 zl. a prodal jej muzeu do Drážďan za 1400 zl.

V čas jubilejní výstavy zemské r. 1891 vylákali na Voticku a v jiných krajinách českého jihu překupníci různé části krojů národních pod záminkou, že budou vystaveny na zemské jubilejní výstavě

s naznačením jména dárců; velké množství předmětů, které úplně zdarma takto získali, prodali pak za drahý peníz do ciziny.

Podobní překupníci kupují zvláště od kostelníků odložená roucha kostelní, obsahující často umělecké, starožitné a cenné vyšívání zlaté i stříbrné.

V mnohých městech a místech v Čechách scizují správy obecní a veřejné ústavy za fatku a často zúmyslně stará privilegia královská a jiné listiny, hlavně původu českého, vzácné prvotisky atd.

Dle návrhu podaného Společností přátel starožitností usnesl se zemský výbor na tom, vydati oběžník **všem okresním výborům**, jenž jest vypracován na základě podobného cirkuláře vydaného již r. 1868, a jehož obsah je v podstatě obsažen také v „Návrhu základního programu ankety pro zřízení zemského sboru konservatorského“, jež Společnost přátel starožitností podala zemskému výboru a jenž připojen této zprávě jako příloha A).

Jako v onom starším cirkuláři uvádí se také v tomto důležitosti starožitností a památek, způsob, jak se zavlékají do ciziny nebo ničí, vypočítávají se podrobně různé druhy památek těch a naleziště jejich, zvláště se jedná též o listinách a archivech, a žádají se okresní výbory, by upozornily obce, duchovenstvo a učitelstvo na ochranu památek a samy o ni pečovaly, oznamující nález památek nebo zkázu jim hrozící dotyčným orgánům, zvláště sborům, které pro to zřízeny budou, po případě nejbližším museím krajinským.

Kromě toho předložila Společnost přátel starožitností návrh základního programu ankety pro zřízení zemského sboru konservatorského, který by pečoval o zřizování museí v okresech soudních, o organizaci a přiřazení jejich k zemskému museu království Českého. Musea taková měla by kuratoria a kustody volené, jež by stvrzoval zemský sbor konservatorský.

Působnost jejich je v návrhu podrobně uvedena. Kustodové by revidovali pamětní knihy, jež by se v obci nebo farnosti neb aspoň v každém soudním okrese opět vedly.

Celou organizaci by vedl a přehlížel sbor zemský, jenž by pečoval o vydávání výročních zpráv ze všech museí okresních a jiných.

Dále sbor by měl vzít v úvahu, zdali by se nedoporučovalo navrhnouti, aby zřízení byli placeni kustodové jako zemští úředníci, kteří by neměli kromě toho žádného veřejného úřadu.

Funkce nynějších státních konservátorů je totiž pouze čestnou funkcí vedlejší, tak že konservátoři nemohou věnovati se úkolu tomu úplně, nad to je působení jejich stíženo tím, že každému je přikázán větší počet okresů politických. R. 1890 bylo konservátorů v Čechách 28, r. 1892 pak 32.

Kustodové zemští by měli stálý dozor na veřejná musea, objížděli by je a revidovali, přehlíželi by činnost vzhledem k zachování památek a činili by prostřednictvím zemského sboru návrhy, co by se z památek mělo zakupovati pro zemské museum.

Podobné návrhy obsaženy také v objemné petici spolku architektů a inženýrů v království Českém v Praze, de pr. 5. dubna 1892 č. 3548 pet., jež rovněž nebyla slavným sněmem vyřízena.

V této petici uvádí se zvláště, že především mizí svědectví archivní a doklady o kulturním a sociálním životě našich předků a že propadají často záhubě následkem náhody, libovůle nebo neznalosti soukromníků i korporací. Zvláště vytýká se žalostný osud jednoho z nejceněnějších archivů, totiž bývalého archivu kutnohorské mincovny a berní správy, jenž rozprodán jako makulatura; upozorňuje se na to, jak zničeny mnohé obsáhlé registratury panské a jak nedostatečně jest umístěn ve sklepích pod kostelem sv. Mikuláše nejdůležitější archiv království Českého, totiž archiv guberniální, nyní místodržitelský.

Dále se uvádí, že umělecké a řemeslné práce našich předků postrádají veškeré ochrany, proto že jednak není statistiky, která by udržovala památky ty v evidenci veřejnosti a pod bdělým dozorem orgánů k tomu povolaných. Není také veřejné instituce, vyzbrojené potřebnou autoritou, exekutivou a prostředky, která by bohatství našich starožitností chránila před zničením, nebo před nerozumným restaurováním, před zavlečením do ciziny, a která by pečovala o to, aby vzácnější památky náležející soukromníkům staly se majetkem veřejným. Museum království Českého nemá k tomu dostatečných prostředků, mohloť na př. r. 1887 věnovati na záchranu starožitností z celé země pouze částku 21 zl. 50 kr.

Veliká část památek a starožitností rozprodává se cizím museím, nebo agenti a sběratelé vyvážejí je do ciziny.

Museum království Českého mělo by býti opatřeno velikou a soustavnou sbírkou těchto památek a starožitností, aby duch a typ naší práce umělecké, její minulosti a jejího rozvoje náležitě vynikli.

Bylo by také potřebí, řádně zorganizovati sbírání památek, zříditi konservatory a sběratele z povolání, opatřiti památkám ochranu zákonitou a zabrániti zkáze a vývozu jejich, jako se stalo již v cizině, kde památky ty nabyly rázu majetku veřejného; tak na př. ve Francii, ve Švédsku, také v Uhrách zákonem z r. 1881. V Itálii, Řecku, Mexiku, Egyptě, Turecku zabraňuje se vývozu starožitností a ochuzení země plynoucím z něho.

Jinde, jako v Dánsku, je postaráno o stálý dozor organizovanou zemskou službou musejní.

(Pokračování.)

Důležitost místních výzkumů archaeologických.

Uvažuje *Klím. Čermák.*

Jako ve škole učíváme od příkladu k pravidlu a srovnáváním podobného i rozdílného utužíme vědomosti žáků, podobně má se i s naším bádáním v předhistorické archaeologii. Hledáme v útrobách

země vzorné příklady a z těch vyvozujeme obraz vzdělanosti v jistém období.

Místními výzkumy snáší se nejdávnější doklady vzdělanosti, z nichž některé přímo k vývoji národní práce Slovanů českých ukazují; jiné zase jako článek ke článku hledíme připojit k inventáři našich předků, nebo naznačiti chceme poměr, v jakém jeví se k památkám z určitých dob.

V rozptýleném materiálu nálezů evropských bylo zprvu nesnadno vyhledati poučky. Ještě za dob Vocelových nemluveno o kultuře hallstattské, La tenské a p. Potom však hlubším prozkoumáním hojných a bohatých nálezisk podána vědě nit Ariadnina, kudy vyjít z chaosu snesených zpráv dosti zkomolených a dle chuti nálezců přišperkovaných. Upadá se ovšem v druhou krajnost, že každý nález hledí začátečník do některého okruhu vtěsnati, nehledě, že ve vývoji nejen účinkoval čas, ale také vzdálenost místa od jistých kulturních středisk.

Usilovné a bedlivé zkoumání po léta systematicky prováděné a doplňované v jisté krajině nebo v jistém místě má značný význam.

Zvláště důležitá jsou naleziště, a to předem dávná hradiště jako Hrádek v Čáslavi nebo Hradec Králové, kde několik vrstev nad sebou během věků uloženo leží. Zde čteme předhistorickou abecedu, vidíme stopu dávných věků, jak mijely a jak se připínal článek ke článku. Proto také metoda místního bádání má větší význam pro vědu, než povrchní obchůzka po celé vlasti. Jako jsou monografie důležitými základními kameny k bádání dějepisnému o celé vlasti, tak z dobře probádaných nalezišť jistého kraje vyplývá pro celkové učení o pravěku největší užitek. Srovnávací metodou rozšiřuje se obzor badatelův, ale úsudky vždy jen z nalezeného vzrůstají, ne z onoho, čeho by si badatel v onom nalezišti ještě přál vzhledem k jiným vzorným nalezištím.

Když jsem poprvé uhodil roku 1887 na starší vrstvu na Hrádku v Čáslavi, přičily se nálezy pazourkových nástrojů a kamenných seker obroušených posavadnímu učení o době kamenné; neboť zjištěny v téže vrstvě (ovšem poněkud výše) také nástroje železné (čepel nože, dláto) a střepy nádob, které již také k období kovů ukazovaly. Osmiletým výzkumem podařilo se však lišiti stáří vrstev a zjistiti, že lid hlavně potřebující kamenné nástroje znal již bronz i železo. Ba, později též doklady objeveny, že lid zdejší z bronzu sléval nástroje a kujné železo jako surovinu připravoval k další výrobě.

Byla zjištěna místa, kde nejhlubší vrstva náležela pozdnímu období slovanskému; na severním okraji v hlubokých vrstvách nebylo vždy nejstarší na každém místě. Při výzkumu r. 1892 nalezeny v nejhlubší vrstvě jen dva pazourkové odštěpky, kdežto dále k západu na sta jich leželo a mezi nimi vzorně urobené nožíky, pilky a střely. Za to při východní části severního okraje hallstattský a La tenský ráz zcela určitě vystoupil a tvořil nenáhlý přechod ku starším vrstvám slovanským. Kdo by chtěl vyvozovati z tohoto nálezu přítomnost jiného

národa, než co nahromadil vrstvy svrchní, musil by chtít zúmyslně klamati. Aspoň památky La tenského rázu bez trhlín a často vedle sebe pojí se k starším slovanským.

S druhé strany místními nálezy na Hrádku, v cihelně nejjihnější, v cihelně pod Hrádkem a na „stu záhonech“ u Koudelova objeveny doklady kultur tak rozdílných, že souvislosti mezi nimi není. Jen v cihelně pod Hrádkem slovanské památky pozdní a La tenské zcela výrazně jako na Hrádku dokázány. Však z kultury neolithické v cihelně nejjihnější nebylo vystopováno nic podobného na Hrádku, ani ony zvoncovité nádoby, jichž tré objeveno v cihelně pod Hrádkem pod nepohnutou vrstvou taškové hlíny žluté. Také lovecká stanice u Koudelova má zcela jiný ráz jak co do nádob, tak co do zvířeny. Nadvládala totiž v nehlubších vrstvách na Hrádku zvířata domácí, ale u Koudelova zvěř. V nejjihnější cihelně v Čáslavi ani příkladu nebylo divokých zvířat. Mnohem více parohů jeleních a srnčích, též zuby medvědí a vlčí byly v nejsvrchnější vrstvě Hrádku.

Za to jistý poměr postřežen při nádobách i milodarech v popelnicích polabského (lužického) rázu ve Vrdech, v střepech na Hrádku a v nitru nynější Čáslavě, hlavně pod nehnutou vrstvou starých valů městských. Zde byly nádoby hallstattského rázu, forma ku slévání kroužků, nůž pazourkový a mnoho obroušených nástrojů kamenných, což čelí proti ukvapenému úsudku jistého moravského badatele, že sídel nebývalo v dnešních osadách. Byly, a doklady to dokazují nezvratně.

Doklady obsaženy ve sbírkách jednotlivců a krajinských musej, jimž měl by nakloniti přízeň svou vysoký sněm, poněvadž ze sbírek místních, dobře dle nalezišť ukládaných a svědomitě popsaných větší zisk vlastenecké vědě plyne, než z průmyslových musej, v kterých všecko mladí průmyslníci najdou, jen ne to, z čeho by se poučili. Zeptejme se znamenitých odborníkův a dlouholetých sběratelů do musej průmyslových a povědí nám, že litují peněz za mnohé, z čeho posud nikdo poučení neměl. Kolika museím krajinským bylo by pomozeno několika sty, kterých by užito bylo k bádání a k uveřejňování nálezů! Sebrati dějiny průmyslu z našich hradišť, toť bylo by vděčnou úlohou krajinských musej.

Musea krajinská i místní jsou nejmladšími školami našich dějin a poučnými obory vývoje krajů našich. Mají-li plniti úlohu svoji platně, musí se jim dostati podpory zemské, a ústav zemský musí laskavě k nim přihlížeti jako ke zdárným dítkám svým.

O stínání kohouta.

• Napsal r. 1847 *Frant. Stanisl. Hulicius.*

Blíže Mšena jest obec Sedlec a v této se o posvícení až do roku 1846 stínával kohout; bylo to vlastně zakončením posvícení a na prospěch muzikantů.

K této slavnosti dostavilo se mnoho mšenských občanů, mezi kterými i já býval. Když pak roku 1847 přestala tato národní slavnost, povolal jsem k sobě tlampače, který býval při této slavnosti hlavním činitelem a požádal jej, by mi ty vejšplechce, které při tomto obřadu vykonával, opakoval za tou příčinou, bych si je mohl pro paměť poznamenati. Učinil tak s velikou ochotou, poněvadž čul dobrou odměnu na pivo, kteréhož byl milovníkem. Odříkal mi veškeré vejšplechce, jako když bičem mrská, a jak by ne, když již při stínání kohouta po 32 léta hlavní osobou býval, a tedy vše v paměti mu dobře utkvělo.

To předeslav, podotýkám, že slavnost národní započala rázem druhé hodiny odpolední v panské hospodě, stojící na návrší. Ten největší a nejtuchnější kohout byl již dopoledne v některém statku zabrán a donesen do hospody, kdež byl přivázán provázky na stolicí a do prostřed šenkovny postaven.

Jak medle druhá hodina odbila, vyšli muzikanti před hospodu a zahudali veselou na znamení, že slavnost počala. Zatím stál již rychtář a zároveň pop v jedné osobě před kohoutem, maje na sobě černou ženskou sukni u krku uvázanou, na hlavě čapku, řečenou bankrotku, která byla kohoutím peřím kol kolem ozdobena, v ruce pak drže lejstra po úředním způsobu složená. Oproti němu v zadu stál kat, jsa zase oblečen v červenou, hodně křiklavou ženskou sukni u krku uvázanou, maje na hlavě z papíru udělaný klobouk, zvaný „jenerálský“, též pestrým peřím kohoutím ozdobený, v ruce pak držel obnažený dlouhý meč Bruncvíkův; ke všemu tomu měl tváře a nos červenou hrudkou natřeny, a aby byla hrůza dovršena, udělán mu byl dlouhý knír z koptu rozdělaného vodou. Vedle kata stáli dva holomci, kteří měli na hlavách věnce upletené ze slámy.

Když muzikanti dokončili veselou a v hospodě nastalo ticho, povstal pop na stůl, a tu pak mu dána do ruky modlitební kniha, zvaná „pekelný žaltář“, z kteréhož jako by četl takto:

„Zpáteční evandélium k červenému pivečku na den nepodařeného syna v kapitole šesté bez některé kopy a verši spodním.

Kniha rodu antikrista syna nepodařeného. Nepodařený zplodil muzikanta, muzikant zplodil darebníka, darebník zplodil marnotratníka, marnotratník zplodil tuláka a ten celý rod, tulák zplodil zaháleče, zaháleč zplodil lenocha, lenoch zplodil ležáka, ležák zplodil pecivala, pecival zplodil ospalce a bratři jeho, ospalec zplodil kazichleba, kazichleb zplodil darmojeda, darmojed zplodil pomlouvače, pomlouvač zplodil otrhance, otrhanec zplodil lháře, lhář zplodil rouhače, rouhač zplodil cikána, cikán zplodil partykáře, partykár zplodil šibala, šibal zplodil zloděje, zloděj zplodil přijímače, přijímač zplodil taškáře a bandu na lesích obývající, taškář zplodil šenkýře a všechny, kteří nedolejvaj, šenkýř zplodil ožralého, ožralý zplodil opilého, opilý zplodil karbaníka, karbaník zplodil grobiána, grobián zplodil tlachače, tlachač zplodil pak obejdu, obejda zplodil holomka, holomek zplodil lupiče, lupič zplodil cizozemce němce, cizozemec němec zplodil zlo-

čince a poďubanou Sárú, z kteréžto se má naroditi zpáteční antikrist pln hříchů a nepravosti. Tolik jest dnes slov tohoto přečteného zpátečního evandělíum všem na příklad. Amen.“

„A nyní podejte mi korbél piva, jinak žízni zalknu.“

Když se tak stalo, napije se pop notně a počne zase takto:

„Modleme se! Ó ty čistý duchu vystálého piva, vstup do mne a do srdce manželky mé, ačkoliv ona tvůj nepřítel jest, nedopouštěj moc a sílu tvou haněti, nebo skrze ní násilí trpím, zdržuj její zlatý jazejček, aby tak často nebrousil; nebo vejřečnost její, byt bych já úplně opilý byl, uši mé velmi velice proniká.“

Nepřipouštěj tomu, aby žena za mnou do hospody chodila a mne od té líbezné chuti strhovala a když ona nějaký krejcar na svém díle nebo na prádle vydělá, aby ona jej svému manželu na pivečko obětovala — to vnuknutí v ní učiň, kterémuž není rovno a ať kraluje na věky věkův. Amen.“

Když pop domluvil, vyprázdnil jedním douškem korbél a po té sestoupil se stolu, pak popořed ke kohoutovi hlavu k němu sklonil a vedl s ním tajnou rozmluvu, ale nikdo nesměl věděti obsah; pak jej kolkolem obešel, čině při tom všeliké směšné posuňky.

Po té vyzvedl jeden pohůnek židli s kohoutem na hlavu a vyšel z hospody, za ním pop a kat a ostatní zástup lidí. — Když venku průvod uspořádán, spustí muzikanti a hrají smuteční marš až k popravnímu místu na návsi. Kohout pak se sundá se stolice a jest držen od holomků na provázcích. Zástup učiní kolo a pop vystoupí na stoličici a počne takto:

„Hulá! hulá! hulá! Poslední hodina. Dnes bude poprava našeho podruha kohouta. Stneme ho. Necht jeho krví vylitou potvrdíme a oslavíme tu třídení slavnost posvícenskou, abychom se takto kohoutovi zalíbili při závěrce našeho posvícení, pročez, kmotrové a kmotřičky, strejčkové a tetičky, mládenci a holčičky přespolní, neodcházejte dnes domů, zůstaňte u nás ještě dnes při sousedské, při přátelském a společném hodování a při té andělské muzice, zpěvu a rozkošném křepčení až do jitřního svítání, abyste účastni byli s muzikanty toho kohoutího hodování, kteréhož zdejší poctivá obec obětuje k společnému a sousedskému hodování i ujišťujeme vás, že se dosyta najíte, jen když částku kohoutího masa pojíte.“ (Hudba zahraje tuš, načež pop na kohouta vykřikne):

„Hulá! hulá! hulá! Teď bude přečtena tobě žaloba.“ (Vezme lejstro z pod pažďí, rozevře je a dělá, jakoby četl:

„Žaloba od slepičího práva a zdejšího hrdelního soudu, pročez poslechněte, lidičky a přátelé moji, abyste věděli, proč tento zločinec mečem odpraven býti má a poslyšte příčiny, pro které utracen bude.“ (Pop se obrátí a rce ke kohoutovi):

„Ty jsi honil neustále slepice, když je hospodyně do posady nebo do kurníka uzavřela, lezl jsi za nimi do posady, ba i na kurník jsi se dobýval. Několik slepic jsi, ty ukrutníče, pošlapal a na smrt

polekal, při tom jsi, ty nemilosrdníče, do hlavy je štípal, až se mnohé zbláznily a do špitálu se dostaly. Od toho štípání mnohá zapálení mozku dostala a z tohoto světa na onen se dostala. Ty jsi se často se svými bratřími rval, několik svých bratrů jsi na smetnísti až do smrti v své vzteklosti uštípal. Ty, škůdce, jsi hejna slepic vedlejším sousedům na hlavatci, směsku, do zahrad a za humna vodil, záhonky jsi jim zničil a sazenice rozhrabal a pošlapal. Ty jsi vodil slepice za stodolu na osení, ba i do stodol a do stavení na sejpku, následkem čehož pak se obilí nedostávalo, z čehož pak povstal křik a váda, ba nařknutí, že to byly myši. Když jsi se dosti nažral, vedl's slepice k potoku k nápoji a tam's mlynáři tolik vody vypil, takže nemohl lidu řádně posloužiti. Ty's zapomněl na úsvitě kokrhati, lid, jenž se podle tvojích hodin řídil a spravoval, zaspal, vstal pozdě a byl potom lán, obzvláště čeledín, když tě neslyšel a zaspal u děvečky. Co z toho všeho pak povstalo? Nesvornost, lání, hubování a veškeré jiné hříchy, a kdo tím vším vinen? Ty! Těch a podobných kousků, milé lidičky, mnoho natropil a protož jest hoden smrti. Kate, čiň svou povinnost!"

Po tomto řečnění předstoupí kat před kohouta, kteréhož na provázcích drží dva holomci, a počne brouskem brousiti meč, pak jede ostrím po nehtě, zkoušeje, nemá-li ostří zoubek, což opakuje dvakrát po sobě, potom vyhrne si pravý rukáv u košile, pozvedne meč a křikne: „Jeden, dva, tři“ a usekne kohoutovi hlavu. Pak vykřikne „hulá“, zástup opakuje to po něm, a muzikanti zahrají tuš. Holomek přiváže statého kohouta na židlici, kterouž opět nese na hlavě, a průvod se vrátí do hospody, jsa provázen muzikou a všeobecným vejskáním. V hospodě pak započne na novo veselý rej, který často opět do bílého rána trvá.

Kohouta šenkýřka upekla a muzikanti ho o půl noci snědli.

Tato posvícenská národní slavnost, kteráž se takměř v každé vesnici pořádala, přestala v mšenském okolí dočista a nyní se o ní jakož i o jiných národních slavnostech jen povídá.

Hrad Ryzemburk nad Úpou a jeho panství r. 1600.

Dle archiv. pramenů napsal J. K. Hraše.

Kdož neznal by malebné krajiny úpské nad Skalicí českou, neznal by babičcina údolí a výše nad ním zbytků, ovšem velice chudíčkových zbytků slavného, velikého někdy hradu Ryzemburku? Tam, kde bystrá a šumná Úpa stísněným korytem od Slatiny k Ratibořicům spěchá, tam, kde vysoké skály, bujným lesem porostlé, úsečně koryto Úpy lemují, tam na levém břehu této řeky zdvihají se nepatrní, chudíci zbytkové velikého, bohatého někdy hradu Ryzemburku, sídla to proslavených, bohatýrských rodů českých pánů z Ryzemburku, z Černěic, z Kacova, z Hazemburku, Adršpašských z Náchoda, z Pernštejna, z Nestajova, Talmberka a Smiřických! Býval to hrad první velikosti v kraji

hradeckém. A dnes? Na místě, kde hlučno, veselo někdy bývalo, spatříš rozvaliny, jež sobeckost lidská způsobila. Dobře, že máti příroda, stydíc se za barbarský čin svých dětí, zeleným kobercem pouště tu přikryla.

Nechme však vzpomínek a podívejme se na hrad a z hradu do jeho okolí, jak to tu všude r. 1600 vypadalo.

Roku tohoto sedí na hradě pan Jan z Talmberku, bratr pana Viléma z Talmberku, který byl r. 1595 hrad ten koupil, brzy však zemřel. Pan Jan z Talmberku, jenž byl seděním na Smilkově, nehodlaje Ryzemburk dlouho podržeti, nabízel jej r. 1600 panu Zikmundovi Smiřickému ze Smiřic, švakru svému, jako poručníku sirotka Albrechta Václava Smiřického ze Smiřic a na Náchodě. K účelu tomu napsal „Reystra ku prodaji statku rysumburského“ sám vlastnoručně, aby je panu Zikmundovi předložil.*) Dle těchto „reyster“ čili register byl zámek Ryzemburk r. 1600 ještě „dobře vystavený od kamene, byl ve své ohradě a ve svém zavření bezpečen, měl třinácte velkých světnic“ pro panstvo a jiných pokojů ještě mnoho; sklepů zaklenutých nad zemí a pod zemí mnoho. Také měl „pro chování letním časem pro maso a zvěřiny lednici jednu“. A k tomu dokládá ku konci pan z Talmberku: „Týž zámek a taková všeckna stavení veliká kdyby se nyní stavěti měla, do mnoha tisíc by se na to vynaložiti muselo“. A celý hrad nabízí týž pán za — 1000 kop grošův českých.

Před hradem rozkládal se dvůr, „předhradí“ zvaný. Prohlédneme si dvůr ten, jak r. 1600 vypadá. Dvůr jest prostranný, má šest světnic, stáje „pro vozy chování“, maštale „od kamene klenuté, v kterých může dvacet čtyry koně státi. Nad těmi maštalami jsou seypky pro vobilí a za těmi seypkami jest světnice. A též chlivův dostatek a jiné stavení, vše vnově vystaveny. K témuž dvoru rolí vorných okolo pěti lánův, a při témž dvoře dvě štěpnice a za voborou nad mleynem též také nemálo štěpnic jest, a ovoce, když Pánbůh ráčí zdařiti, za 20 kop grošův českých mimo potřeby domácí prodati se může. A při témž dvoře jest třetí zahrada, kdež se semena lněná, konopná a jiná všelijaká syvají a zelí sadí. A to všecko v té zahradě dobře se daří a velmi čisté beyvá. Luk dostatek k témuž dvoru jest, na kterých se sena nabírá padesáte vozův velikých a volavy nemnoho mině. V kterémžto dvoře může se chovati klisen tažných 10, krav dojných 30, jalového dobytka do jedné kopy, nebo letním časem každý sedlák jest povinen jedno přepustiti. Při témž dvoře vyseto pšenice a žitha do 90 a některého korce.“ Ten dvůr pokládá pan Jan z Talmberku s „oužitky,“ k témuž dvoru, s dědinami, štěpnicemi, lukami, zahradou za — 1000 kop gr. českých.

Při témž zámku a při dvoře nalézal se pivovar o jednom zavření a sladovně a spilku, „vše dobře vystavené“. V pivovare tom jedna obyčejná várka a někdy i dvě do týhodne na 16 sudů „na veystav se dělají. Užívá se téhož pivovaru mimo náklad do roka přes 300 kop gr. č.“ Ten pivovar cenil si pan z Talmberku na 100 kop grošův českých.

*) V archivu města Náchoda.

Poslyšme, jak pěkně líčí pan z Talmberku oboru ryzemburskou, její travnaté, rybnou a splavnou Úpou protkané údolí. „Též při témž zámku,“ píše ve svých registrech, „pod samými vokny jest vobora veliká a spanilá pro zvěř, v kteréžto na ten čas do několika kusův od zvěři, totiž jelenův jest, skrze kteroužto voboru řeka veliká Úpa teče, po kteréž se dříví k pivovaru, jako k jiným všelijakým potřebám plaví. Též v té voboře nemálo luk a lesu čistého, černého i všelijakého jiného jest a může v ní přes léto do 30 hřebců beze škody zvěři volně přepásti.“ Tuto oboru s lesy, lukami a plavem dříví pokládá pan Jan toliko ve 400 kopách gr. č.

Blízko zámku nalézal se velký ovčín, „od kamene vystavený“; ovec mohl se chovati 10 kop, neboť pastev bylo dosti a přes zimu ovce valně se přechovati mohly, „kterýchžto vovec vlnou, jehňaty, skopci a vomastkem užívati se může do 70 kop grošův českých.“ Ten „oužitek vovec“ pokládá pan z Talmberku za 300 kop gr. č.

„Pod týmž ovčincem,“ pokračuje, „jest chmelnice veliká, na kteréž chmele bývá spotřeba, při něm zahrádka na vaření“; tu pokládá za 50 kop gr. č.

K hradu patřil též dvůr Kochanovský v Žernoví, „nově vystavený a dobře spravený, ke kterémuž dvoru rolí několik lánů, luk k témuž dvoru dostatek, na kterých se nabírá sena do 40 vozův a votavy nemnoho méně; v kterémžto dvoře může se chovati klisen tažných 8, krav dojných 15. K témuž dvoru kus stráně černého lesa. Na zimu při témž dvoře voseto do vosumdesáti korců. Ten dvůr pokládám — 800 kop gr. č.“

Další zajímavé zprávy dovidáme se z register páně Talmberkových, že k zámku patřily též dva „krámy masné“ a sice jeden v městečku Hůře červené a druhý v městečku Žernoví. Z každého tohoto masného krámu platil se jeden kámen loje a drob odebíral se od řezníkův na zámek po 5 gr. č. Za ten „oužitek“ pokládal pan Jan 50 kop gr. č.

Jako pod každým hradem a zámkem musil býti mlýn, v němž se pro potřebu hradu i lidu poddaného mlelo, tak bylo i při zámku ryzemburském. „Mleyn nad voborou na řece Úpě blízko zámku o dvou kolách moučných;“ z téhož mlýna platilo se tehdy 40 kop grošův č. a dávali se na zámek dva vepři dobře vykrmení. Mlynář nesměl žádného měřičného což k zámku i ke dvoru mlet, bráti. Při mlýně byla též olejna, kteréž se za 7 kop gr. č. užívá a pila, na kteréž se prkna řezí a klády se k ní po řece dodávají. To všecko počítá si pan z Talmberku za 500 kop gr. č.

Kromě tohoto mlýna ryzemburského patřil k zámku ještě mlýn ve vsi Olešnici. O něm napsal majetník sám: „Ten mleyn z kruntu jest nedávno a vnově o dvou kolách vystavený a jakž náleží dobře v něm spravený, v kterýmž se mlýně chová mlynář náchlebný a každého týhodne v něm se veymelného po 3 korcích vymílá a někdy i více.“ Ten mlýn pokládal si za 300 kop gr. českých.

I o vápno bylo tehdy na panství ryzemburském postaráno. „Ve vsi Všelibí (jest) vápenice, kde se vápno pálí, lesu užívá; rok k roku rovnaje do 10 kop gr. č., tu pokládám za 100 kop grošův českých.“

Nyní následuje výkaz „platův stálých“ z městeček a vesnic, k panství ryzemburskému tehdy patřících, o nichž tuto se zmiňujeme. K panství patřily: Městečko Žernoví a v něm tito usedlí: Kašpar Kovář, Petr Peterka, Jan Štursa, Jan Albl, Matěj Klíbej, Vondra Vondráček, Jíra Klíbeč, Jíra Laufmannů, Jíra Piliček, Jíra Maštaliř, Jan Blův, Vít Vopičkův, Jan Benda, Vondra Vondrouš, Tobyáš Doubek. Aby si naši čtenáři o těchto „stálých platech“ pravý pojem učiniti mohli, podáme tuto výkaz „stálého“ takového platu, jež platil na př. sedlák Jíra Maštaliř. Týž platil na zámek každého roku:

„Ouroku svatojirského	8 gr. 1 den. český,
ouroku svatohavelského	tolikéž,
ovsa ouročního	$\frac{1}{2}$ korce,
roboty vorné	2 dny,
roboty ženné	$3\frac{1}{2}$ dne,
roboty konopí trháni	1 den,
roboty řepy kopání	1 den,
slepíc ouročních	4,
vajec ouročních	9.“

Podobně platili i jiní žernovští sousedé a summa platu stálého z městečka Žernoví činila 3 kopy 48 grošů českých, ovsu ouročního 12 korců, slepic 48, robot orných 4 dny, ženných 38 dní, řepy kopání $10\frac{1}{2}$ dne, konopí trháni $11\frac{1}{2}$ dne, dřev vození 7 saní, vajec „platných“ 3 kopy a 5 vajec.

Všech osedlých i s kovářem bylo tehdy v Žernově 16. Při zámku osazen byl Jan Pičinský a Jan Vopičkův, a na Skalce Jíra Hašek a Jan Střihavka, úhrnem čtyři osedlí.

Druhé městečko, k zámku patřící, byla Červená Hůra s těmito osedlými: Vondráčkem, Jírou Šrůtův, Adamem Kozákem, Vitem Metelkou, Jírou Holého, Janem Dvořákem, Janem Vaňkem, truhlářem, Jakubem Synáčků, Vondrou Mykytou, Janem Červenkou, Jírou Ševcem, Václavem Sádlem, Adamem, bednářem, a Matějem Tučkem. Na obci v témž městečku nalézala se tehdy lázeň. Ze všeho městečka platilo a robotovalo se takto: Platu stálého byly 4 kopy 20 gr. 4 den. č., ovsu 9 korců, roboty orné 9 dnů, dřev vození 33 dny, roboty pletí $14\frac{1}{2}$ dne, řepy kopání 14 dnů, slepic 46, vajec 1 kopy a 54. Všech osedlých bylo 16.

Z vesnic patřily k zámku: Mstětiny, Stoliny, Všelibě, Olešnice a Víska. Podívejme se do nich, kteří sousedé tam hospodaří. V Mstětínách, či jak dnes říkáme ve Mstětíně, sedí na statcích tito sedláci: Michal Podstavník, Jakub Antošův, Jíra Šmíd, a ti platí summou platu stálého 1 kopy 32 gr. č.; ovsu 4 korce, slepic 13, vajec 45 a jsou povinni robotou ornou $4\frac{1}{2}$ dne, žennou 15 dní, dřev vození 12 dnů, pletí 3 dny a řepy kopání též 3 dny.

Ve vsi Stolinech, čili dnes Stolině, jsou tito hospodáři: Jakub Hrubáčkův, Jokl Zumr, Hans Jun, Hans Šustr, Michal Komicht, Moc Kamlar, patrně všichni Němci, a Jíra Antošův. Ti všichni mají tyto povinnosti k zámku: platu stálého 2 kopy 58 gr. 6 den. č., ovsu

8 $\frac{1}{2}$ korce, slepic 34, roboty orné 10 dnů, ženné 33 dny, pletí 7 $\frac{1}{2}$ dne, řepy kopání 7 $\frac{1}{2}$ dne a vajec měli 1 kopu a 42 vejce dodávati.

V obci Všelibě, dnes Všelibech, byli tito sedláci na statcích: Jan Souček, Jan Melicharů, Jan Melicharů z druhého statku, Matěj Faltův, Vaněk Kohout a Mach Svatoňův. Kromě těchto byli ještě na obci 3 osedlí, tak že bylo všech úhrnem devět, kteří měli dodávati peníze a obilí a robotovati k zámku takto: Platu stálého odváděli 4 kopy 8 gr. 2 den. č., ovsa 12 $\frac{1}{2}$ korce, slepic 40, vajec 2 kopy 15 vajec, roboty: orné 12 $\frac{1}{2}$ dne, ženné 40 dnů, dřev vození 31 den, pletí 8 $\frac{1}{2}$ dne a řepy kopání 8 dnů.

Největší z tehdejších „poddaných“ vsí byla Olešnice. V ní nalezli jsme tyto osedlé: Jana Tobyáše Kochánka, který platil platu stálého ročně 54 groše a 6 den. českých. 3 $\frac{1}{2}$ korce ovsa, 12 slepic, 36 vajec, a robotoval: orně 3 $\frac{1}{2}$ dne, ženné 12 dnů, pletí 1 den, řepy kopání 1 den a dříví vození 6 dnů, tak že sloužil do roka panstvu 23 $\frac{1}{2}$ dne, tedy, odečteme-li neděle a svátky — jeden měsíc! Byl to tehdy v Olešnici největší statek. Dále shledáváme zde tyto sedláky: Melichara Albba, Vaňka Kňoulů, Matěje Sedlářů, Vacka Hanzlův, Jana Semeráků, Jíru Hudce, Jana Junu, Jíru Joudala, Matouše Hrozného, Jana Štěchů, Pavla Kabrle, Jíru Blažků, Jíru Vondráčků, Martina Malého, Martina Krejčího, Tobyáše Jeřávka, Adama Kompocha, Jana Vlachů, Adama Hrozného, Jakuba Bitnera, Adama Krejčího, Lukše Blažků, Adama Turečků, Jana Lokvencův, Adama Lánského, Matouše Branníka, Vávry Polův, Jíry Joudalů z druhého konce, Adama Hrozného druhého a Martina Blažků. Všechny v Olešnici tehdy osedlých i s těmi na obci bylo 35 a ti platili platu ročního 12 kop 33 gr. 2 d. č., dávali 38 korců a 3 věrt. ovsa, slepic 2 kopy a 8, vajec 6 kop a 57 a robotovali: roboty orné 35 dnů, ženné 104 dny, dřev vození 87 dnů, pletí 25 dnů a řepy kopání 24 dny, úhrnem bylo robotních dnů v celé Olešnici — 275!!

V malé Vísce byli tehdy dva osedlí: Jan Tlapa a Jan Formánků, kteří platili 1 kopu 28 gr. 6 den. platu stálého. ovsa sypali 5 korců, slepic dávali 18, vajec 53 a robotovali: roboty orné 5 dnů, ženné 17 dnů, pletí 2 dny, dřev vození 12 dnů a řepy kopání 2 dny. Veškeré panství ryzemburské vynášelo r. 1600: platu stálého 30 kop 52 gr. 3 den. č., ovsa 92 korce, korec po 15 gr., slepic 5 kop a 30 po 2 gr., roboty orné 81 $\frac{1}{2}$ dne, ženné 312 dnů, dřev vození 213 d., pletí 62 d., konopí trháni 13 $\frac{1}{2}$ d., řepy kopání 70 d., vajec „platných“ 17 kop a 49, vejce po $\frac{1}{2}$ denáru.

Dále podávají nám „reystra“ pana Jana z Talinberku zprávu o rybnících a potocích a rybách, v nich pěstovaných. „Rybníkové, kteří se sadí plodem dvouletým na veytah: rybníček v oboře násady 15 kop, rybníček nad Slukovy 10 kop, nad pivovarem 10 kop, nad cihelnou 25 kop ryb, Benýšek 30 kop, podšaškový 20 kop.“ O řece Úpě nalézáme zprávu, že „rybna“ jest, a cení ji pan Jan na 100 kop. V potůčku pode vsí Všelibí mřeně a střevle též na „podtěr“ rybníček v ceně 25 kop gr. č., potok u Visky, v kterém ryb s potřebu jest a raků, též potok pod rybníčkem Benýškem a potok nade vsí Olešnicí až po rybník Kostelecký — za 100 kop gr. č. cení. Ve Všelibech

měl 3 sádky, v oboře 6 haltýřů přeroubených pro ryby a plody přes zimu přechovávání. Ty sádky k tomu panství přidává.

Potom zmiňuje se o lesích: les nad Stolínem, z něhož se dříví může plavit, klády ku pile a jiným potřebám, les, slove Škopova stráň, les na Skalce, pod Žernoví, nad Viskou, pod zámek, les Žďár za Olešnicí, v němž černý les na klády a na stavení, les pod rybníčkem krémáříkem, hájek v městečku Červ. Hře v polích, les všelibský, o němž praví Všelibští, že jest „vobec“; „toho při tom nechávám,“ praví pan z Talmberku, „a v ničem nekladu. Summa summarum za týž stateček všecek vše v mírnosti kladouc, učiní 11.114 kop, 45 gr. 5 den. českých“ Jak známo, utřížil za něj pan z Talmberku od pana Zikmunda Smiřického ze Smiřic atd. toliko 8000 kop grošův českých.

A po staré slávě bradu není dnes ani zmínky. Kdy asi byl slávě jeho učiněn konec? O tom nechť stojí zde slova Sedláčkova*): „Když byl Ryzemburk k panství náchodskému připojen, nic na opravu jeho nevynakládáno, pročež se i stav jeho r o k u 1628 takto popisuje: „Zámek Ryzemburk od kamene vystavený, však pro neobývání na něm od množství let pospustlý jest.“ Tedy za 28 roků byl zámek již „pospustlý“ a z pospustlého trhlo a lámalo se štuková a kámen větší na stavbu — zámku nového v Ratibořicích.“

Další příspěvky ke zvonařství na Boleslavsku.

(Viz dřívější zprávy Společnosti.)

Sdělil J. V. Šimák.

Z nejzajímavějších a dojista nejstarších zvonů je menší zvon románského chrámku ve Vinci. Popis většího zvonu, ze XVI. stol. pocházejícího od zvonaře Petra v Boleslavi, podal A. Pecinka v II. zprávě. Nápis, vinoucí se kol koruny zvonu druhého, byl dlouho záhadou. Bylo možno přečísti na něm slova: *ke cti... panu bohu...* což ukazovalo, že legenda je česká, ale ostatek jevil se naprosto temným. Pořídil jsem si dříve již otisk liter, dosti však chatrný, i nebyl jsem šťasten v jich řešení. Teprve loni, připadnuv na novou, bezpečnou metodu, opatřil jsem si snímek celé legendy spolehlivý a jasný.**)

Legenda obíhá po obvodu zvonu, a konec její, posledních 8 písmen činí již druhý řádek. Slova jsou od sebe oddělena lilijí. Začátek legendy sluší hledati na východní straně zvonu. První slovo pře-

*) Hrad a Zámky V. 42.

**) Pomůcky mé jsou velmi jednoduché, kus tuhy a několik proužků obyčejného papíru hedbávného. Papír navlhčím na rozích, aby přilnul ke zvonu, tuhou natru konec prstu a přejíždím jím mírně tlačí vypuklá písmena, především kontury jich. Tak vystoupí na papíru kopie znamenité ostrosti a určitosti. Hedbávný papír je velmi poddajný. Pružnost pak prstu zabrání, že blánka se neprotáhne.

HERCZOGSTADT VON BOHEMEN

HERZOGSTADT VON BOHEMEN

HERZOGSTADT

Nápis zvonu letařovického.

HERZOGSTADT VON BOHEMEN

Drobné zprávy.

Předhistorické pohřebiště u Nového Bydžova. Celé okolí Starého i Nového Bydžova, jakož i další krajina nad Cidlinou jest od delší doby známým a dosti bohatým nalezištěm starožitnin, pocházejících nejen z doby neolitické, nýbrž i z počátku věku historického. Z doby prvéjší viděli jsme krásné předměty v oddílu retrospektivní zemské výstavy. Další starožitniny shledáváme nejen v zemském muzeu, nýbrž i ve pěkně založeném muzeu bydžovském. Z doby již historické uvádíme pouze vzácný nález u Zadražan, obsahující asi 500 kusů denárů Svatoplukových (1107—1109) a 9 stříbrných kroužků s esovitým zakončením. Nálezy podobné opakují se v krajinách těchto neustále, máme tudíž za vhodné zaznamenati novější nález, učiněný v bezprostřední blízkosti Nového Bydžova. Místo nálezu toho jest rumoviště, které jest na jižní straně města mezi Cidlinou a erární silnicí chlumeckou a jest majetkem pana Němce. V sousedství této pole jest situováno jiné, však zcela využítkované a zrušené rumoviště p. Šnablovo. Na obou těchto místech, když odkryla se zemina, přišlo se často na popelné jámy v průměru 1·00 až 1·50 metru, v nichž byla obyčejně kromě popelu hojnost střepin nádob, zhotovených na kotouči. V době poslední našli dělníci v rumovišti p. Němcovu, totiž v popelných oněch jamách, též několik pěkných předmětů, a to jak kamenných tak bronzových i železných. Nález tento obsahuje několik menších hlazených mlatů, dva bronzové jednoduché náramky, tři náramky ozdobnější formy těnské, železnou jehlici, opatřenou nahoře větším kroužkem železnou ostruhu s bodcem a konečně závitky z bílého kovu, podobající se ostřížku plechu cínového. Různorodé tyto předměty poukazují tudíž k tomu, že míst těch užívalo se po staletí a že zde na blízku stávalo prastaré předhistorické sídliště. Jest jen litovati, že dnešního dne nelze již přesně stanovit, kde a jak byly předměty ty v zemi uloženy.

Penk.

Předhistorické pohřebiště v Holubicích. Osada tato jest známým místem, v němž učiněn byl v posledních letech zvláště památný nález římských bronzových nádob. Též blízké pole „na světcích“ jest svými občasnými nálezy starožitnin v krajině té dosti zajímavým nalezištěm. Že osada je prastará, k tomu poukazuje kromě nálezu ještě pěkný kostelíček románský na vršku prostřed obce, který daleko do okolní krajiny zírá. Při opravě ohradní zdi starého hřbitova, rozloženého kolem kostelíčka, narazili dělníci na úpatí vršku blíže vrat na dva hroby s kostrami, na nichž našli kromě malého kroužku ještě jiné bronzové ozdoby. Dělníci však z úcty k místu jakož i k mrtvolám vše zakopali, aniž si povšimli těch věcí. Nelze nám tedy o nálezu tom podati bližší podrobnosti. K vůli samozřejmě důležitosti upozorňujeme na místo toto připomínajíc, že prostranství, kde stojí nyní starý kostelíček, bylo dle všeho prostranstvím v pravěku, zasvěceným kultu pohanskému, podobně jako jiná místa v Čechách, na př. v Michalovicích, v Solči a jinde. K závěrku jen ještě připojujeme, že jsou na blízku této osady prastará místa, kde učiněno bylo již mnoho památných nálezu, a to zejména nynější Zakolany, Kovary pod Budčí, Tursko a j.

Penk.

Sředoměké tvrzíště u Giesshüblu u Andělské hory blíž Karlových Varů. V osadě této, která původně jako celá krajina slovánská byla a nyní ovšem velmi poněkud jest, shledáváme na severu téže obce ostrůvek obklopený vodou, na němž stávala tvrz ze dřeva sroubená. Rozměry prostranství činí přibližně 20 m. délky a 20 m. šířky. O tvrzí té, pokud nám známo, nedochovalo se prázdných zpráv historických, tolik však zdá se jisto, že zde bydlili praotcové pánů, kteří založili blížký, nyní pěkně restaurovaný zámek*) v Giesshüblu. Že u tvrze té bylo často bojováno, dosvědčují četné nálezy železných střel v celém okolí.

Penk.

*) V zámku Giesshüblu shledali jsme v jedné chodbě vyvěšený prastarý obraz Jana Žižky, malovaný dosti pěkně na plátně. Dle obrazu toho jeví se nám Žižka s plným vousem a ve známé, nejvíce rozšířené podobě; bylo by snad záhodno, aby obraz ten byl reprodukován dříve, než se rozpadne nebo docela zmizí.

„Nález lidských kostí“ — někdy jen »lidská kostra« — jindy dokonce »příšerný nález«, tak pravidelně zní nadpis lokálky, která ob čas proběhne denními listy. Tak na př. noviny ze dne 9. června t. r. oznamovaly nález lidských kostí, který se udál při kopání jámy k zasazení praporového stožáru ke slavnosti svěcení praporu vysehradského »Sokola« na Vysehradském náměstí před domem čís 51—VI. Bylo jich »větší množství«. Okr. lékař p. dr. Buršík zjistil, že pocházejí ze 6 osob, a že byly přes 100 let v zemi. Z rozkazu jeho odvezeny na hřbitov. — Hned druhý den vyskytla se v denních listech podobná zpráva, dle které při úpravě náměstí před novými kasárnami pohořeleckými vykopána byla v hloubce 1 metru lidská kostra, jež dle dobrozdání lékařova ležela v zemi již asi 100 let. Kostí dopraveny byly do umrlčí komory hradčanské. (Pokud se pamatujeme, jest to v těch místech v poslední době již druhá kostra.) Při takových zprávách vnučuje se bezděky čtenářstvu myšlénka, že před 100 lety bylo v Praze sídlo lupičů, protože skoro v každé ulici nalezneme se při kopání nějaká kostra! tam, kde hřbitov křesťanský nikdy nebyval a ty, jak známo, před stem a několika lety přeloženy za město! Odkud tedy v Praze ty kostry? O tom by se dalo mnoho povídati — ale až jindy. Zatím doporučujeme, by k takovým nálezmům volání byli pouze znalci. Jen tak předejde se všem těm tajuplným příšernostem a ještě příšernějším zprávám o nich. — *Skp.*—

Dům Melantrichův. Společnost přátel starožitností českých v Praze přehlížejíc k tomu, by aspoň nějaká paměť domu Melantrichova byla zachována, podala v příčině té žádost k sl. radě městské. Vyřízení její (čís. 297 praes.) zde otiskujeme: »Odpovídaje na ctěný přípis ze dne 13. března 1893, jímž slavné výbory Umělecké Besedy a Společnosti přátel starožitností českých v Praze společně žádaly za obrazné zachování památné bývalé tiskárny Jiřího Melantricha z Aventinu v Sirkové ulici, mám čest sdělit, že jsem dal opatřit půdorys i fotografie zmíněného domu (fotografické pohledy průčelí a loggie ochotně obstaral c. k. dvorní a komorní fotograf p. Jindřich Eckert).

Dle usnesení rady městské ze dne 13. května 1893 uloženy budou památky tyto v městském muzeu, čímž tamní vhodně žádosti v plném smyslu vyhověno. V Praze, dne 23. května 1893. Starosta: Dr. Šolc.

— Dodatek zaznamenáváme, že žádost za uchování domu Melantrichova i na sněm se dostala. O výsledku všech petic poučují nás malebné zříceniny jeho! — *Skp.*—

Kaple sv. Martina, nejstarší památka stavitelská na Vysehradě, jest ve velikém nebezpečení. R. 1841, kdy byla majetkem vojenského eráru, prokopána hned při ní erární silnice tábořská na 2 m. pod základy samé kaple; základy nebyly podchyceny a zřízen tu jednoduchý taras. Tím se stalo, že se nyní ukázaly na osmi stranách trhliny, stále se šířící. Že tu jest opravdu nebezpečení, poznáváme z toho, že jeden z obrázkových týdeníků přinesl vyobrazení její, což bývá neklamnou známkou, že jest to na spadnutí. — *Skp.*—

Ulice Melantrichova. Protože nebylo naděje, že by dům bývalé a slavné tiskárny Melantrichovy a Veleslavínovy v Sirkové ulici v Praze mohl býti zachován v původním svém stavu, podala Společnost přátel starožitností českých v Praze slavné radě městské kr. hl. města Prahy návrh, aby k trvalému uctění památky spisovatele a znamenitého typografa Melantricha změněn byl název ulice Sirkové ve jméno ulice Melantrichovy. Sirková ulice dostala své jméno teprve v minulém století od prodeje síry, nikoliv pak od sirek, jak by se dovozovati mohlo z nynějšího chybného pojmenování; dnes jen německý název »Schwefelgasse« správně hlásá pravý původ jména. Prvotně slula ulice Sirková »ulicí Junošovou«. — Očekávané vyřízení oznámíme snad již příště. — *Skp.*—

Liblice vyhořely r. 1607. V archivu Společnosti přátel starožitností českých v Praze uložena jest pod sign. III. 8. pěkně psaná listina tohoto znění: Nejjasnějšímu a Nejnepřemoženějšímu Velikomocnému Římskému Císaři, Uher-skému, Českému, etc.: Králi etc.: Panu, Panu mému nejmilostivějšímu, Ponížena Supplikací

ode mne
Jindřicha Vlynského ze Vliněvsí
a na Liblicích.

Nejjasnější a Nejnepřemoženější Velikomocný Římský Císaři, Uherský, Český etc. :
Králi etc. : Pane pane můj Nejmilostivější.

Vaši Císařské Milosti žalostivě a poddaně oznamuji, že Letha tohoto, 1607 v sobothu minulou to jest po Sm. Prokopu v noci na neděli z dopuštění Božího skrze zlé lidi stateček můj Liblice se všemi příbytky lidí tu osedlých, poddaných mých ohněm skažen jest, a výhořel, a že se v noci stalo, nebožtí lidé o všechno po jednou přišli, již pak ani hlav svých kde skrýti, ani dobytka svého což ho tak po prudkosti ohně zůstalo, kde shromáždití nemají, a já po-něvadž podobně s nimi téhož okušuji, sobě ani těm lidem poddaným jinaceji raditi, a pomoci nemohu, nežli po Panu Bohu k V: C: M: se poddaně utíkám, a za to V: C: M: prosím, že mně a týchž lidí poddaných mých, a té nenadálé škody nám skrze zlé a zhařské lidi stalé, milostivě ulitovati, a abychom sobě zase příbytky vystavěti mohli, tu milost k nám prokázati, a nám z přirozené své Císařské a Královské milosti, z lesův, V: C: M: Brandejských, pomoc od dříví učiniti, a mimo tu milost nám tak prokázanou, pro další tedruňk můj, i týchž ubohých lidí poddaných mých to při forstmistru panství V: C: M: Brandejského, aby v mírnosti z týchž lesův V: C: M: Brandejských, mně i lidem ubohým poddaným mým dříví na potřebi k stavení prodáváno bylo naříditi ráčíte. Čehož V: C: M: Pan Bůh sám hojná odplata býti ráci. V čemž sebe i s lidmi těmi zarmoucenými, poddanými mými, k milostivé a brské ochraně V: C: M: poručena činím. Dathum v středu, 11. Julii Letha, 1607. V: C: M: věrný poddaný Jindřich Vlinský ze Vliněvsí a na Liblicích. —Skp.—

Kde jsou konservátoři? Při opravě stejné proslulého jako starobylého kostela sv. Jiří na král. hradě pražském, předsevzaté r. 1888, nalezeny dle zpráv novinářských rozmanité starožitnosti, které, ač měly býti přirozené odevzdány zemskému nebo městskému muzeu v Praze, přece dostaly se jakoby navzdor do rukou soukromníků. Ve zprávách těch vyslovováno rozhořčení nad barbarským jednáním s památkami tak vzácnými, které noseny jsouce po okolních hospodách, staly se terčem surových vtipů, až musila tehda policie zakročiti Na doklad, že opravdu památky svatojirské byly rozstrkány, předložil a daroval pan Čeněk Ryzner, lékař a archaeolog v Roztokách u Vlt., ve schůzi archaeologického sboru tyto starožitnosti: »Růženec z klokoče (bez křížku), dvě mosazné hvězdovitě okrasy, část lebeční kosti a denár vévody Vratislava II. — vše vykopáno při opravování kostela sv. Jiří.« (Památky archaeologické XIV. 416) Proto vynasnažoval se archaeologický sbor, aby se další nálezy nerozstrkaly, ale »odváděly se tam, kam náležejí ovšem v první řadě do zemského Musca. Za tím účelem podal veleslavnému c. k. místodržitelství žádost, ve které kromě jiného vysloveno přání, aby dovoleno bylo Sboru vysílati ob čas ze svého středu excerpty, kteří by měli kdykoli přístup k pracím v kostele sv. Jiří prováděným.« (Památky archaeologické XIV. 418) Žádosti té vyhověno a zvoleni za excerpty pp. Moric Lüssner, c. k. konservátor, a dr. J. L. Pič, redaktor »Památek«. Po našem mínění neměla býti podávána žádná žádost a dotyční páni měli tam jíti s moci konservatorské. Nenálezejí-li jim nalezené starožitnosti, pak jistě k nim nemají práva úředníci místodržitelští. Prohlašujeme bez obalu, že celá práce opravná nebyla — co se týče záchrany starožitností — podrobena přísnému dohledu. Ovšem památek architektonických máme několik pěkných kusů zachováno, ale jistě jen proto, že kámen je těžší než denár. A tak se stalo, že zničeny kapitoly souvislé s dějinami celého národa, — čili, že dle starého sousedsko-strýčkovského programu celý nález se roztahal a rozdělil. Památky svatojirské jsou nyní až v Čáslavi, jak jsme seznali z X. zprávy »Včely čáslavské« z r. 1891 str. 13 — 14, kdež čteme, že p. Aug. Hendrich, c. k. pošt. oficiál v Praze, daroval spolkovým sbírkám: »6 cínových tabulek z rozličných sesutých rakví z kostela sv. Jiří v Praze (Hradčany), různé drobnosti nalezené tamtéž, i stříbrný klíček (amulet?) nalezený v kryptě u sv. Jiří v Praze, i kovový křížek (nalezený tamtéž), díl růžence nalezený tamtéž.« Panu Hendrichovi musíme býti jen povděční, že věci ty vůbec muzeu některému daroval a připomínáme-li věrně vše dle zprávy »Včely«, neubližujeme jemu, ni přátelské »Včele«, ale činíme tak na potvrzení pravdivosti slov svých. — To vše se mohlo a smělo státi s památkami vzácnými na místě tak proslulém, před očima odborníkův a konservátorův a v středu královské Prahy. Podáváme to k posouzení, lépe řečeno k spravedlivému odsouzení. —Skp.—

Zprávy o spisech.

Dějepis města Prahy. Seepsal Václav Vladijov Tomek. Díl I. Druhé vydání v Praze 1892. Spis loňského roku vyšly a přece neposouzený doposud. Dle předmluvy prvního vydání, datované dne 14. srpna r. 1855 a dle »Oprav a doplňků k dílu I« očekávali bychom takovou úplnost, že by již předem odňata byla čtenáři možnost přičiňovati své poznámky, doplňky a opravy. Za takovou dobu, jaká uplynula mezi oběma vydáními, vypátrá, objasní a změní se velmi mnoho. Uvésti všeobecně známé svědectví Ibrahima Ibn Jakuba o Praze a opravit tu i tam některá data, jest ovšem platným a cenným příspěvkem, ale to vše ustupuje a v mnohém ztrácí na ceně, připomeneme-li si celou řadu otázek, které tu jen letmo, v poznámkách jsou zodpověděny, nebo prostě ani o ně nezavaděno. Praha rozložena po obou březích Vltavy. Mohla tu býti tedy uvedena literatura, týkající se původu jmen: Vltava a Praha. To, co se uvádí na str. 4. v poznám. 2. o původu jména Prahy od »pra žiti«, jest na štěstí již překonáno, neboť všeobecně se uznává, že Praha má své jméno od praň v řece. I o tom je již slušná literatura jako o Vltavě. Co a jak se soudí o povýšeném místě na hradech pražském, řečeném »Žiži«, dovidáme se velmi málo na str. 19 - 20., ač o tom častěji bylo psáno. Neprávem pomíjené výsledky zkoumání starožitnicko-jazykozpytného dovolávají se svého ocenění. Jak pěkně dalo by se psati o těch místech, kde se nyní říká na Slupi, na Hrádku, v Oserově a j. Zbytky staré osady na Slupi s pohřebištěm kosterným, datovaným knížecími denáry na Hrádku, jsou přece výmluvnějším dokladem, než holé datum nebo záznam pouhého pojmenování. Onomatologie jest tu Achillovou patou. Ukázalo se to při Oserově. Kdosi (žel Bohu, nepoznamenali jsme si jeho jména) dal sl. městské radě návrh na změnu jména Oserova a ta přidělila jej p. dru. J. Emlerovi k vyšetření, by zjistil stáří a původ jeho. A Oserov náleží k nejstarobyljším jménům v celé Praze! Oba ty případy svědčí nad slunce jasněji, že tu mezery jsou, jinak by nemohly býti podávány podobné návrhy a nemusilo by se již vůbec zkoumati v příčině té. Že tu pominuty všechny ostatní nálezy pražské, vyšehradský nevyjímaje, jest přirozeno. Po čase, aby se připsal svazek »Praha podzemní«; kdy se tak stane, nevíme, vždyť Praha pozemní není úplná! Zatím hodláme podati některé ukázky v tomto i v jiných časopisech. — Konečně poznámeť vás, že výtky tyto, týkající se jen I. dílu, nejsou nikterak vyčerpány. Jinak jest ovšem spis vši chvály hoden a doporučuje se každému k četbě, z níž jistě nerad se vytrhne, ač tu i tam pozastaví se nad ohyzdou, jako je na př. na 128 str. »vplyv«.

—Skp.—

Ze studijní cesty po museích. Podává dr. J. L. Pič. (Zvláštní otisk z »Věstníka české akademie«.) V Praze 1893 (Str. 12.) Spisovatel vydav se o minulých prázdninách na cestu do Moskvy, na podnět a přispěním I. tř. Akademie věd a umění, umínal si užiti každé příležitosti k doplnění materialu z vých. zemí, nastrádaného dlouholetou četbou. Prohlédl tedy cestou v Brně sbírky Františkova musea a musejního spolku brněnského, zastavil se u Wankla v Olomouci, navštívil tři musea krakovská, až se dostal do nádherného musea historického v Moskvě, kde kromě toho upoutaly jeho pozornost sbírka národopisná v museu rumjancovském a památky historické v sálech Oružejné palaty. Potom odebral se do Petrohradu navštívit především archaeologickou kommissi a světovou znamenitost, Eremitáž, již lze těžko charakterisovati. Další cesta jakož i návrat věnován prohlídce museí v Revalu, v Rize, Vilně, Kralovci, Gdansku, Štětíně, Stralsundu, Berlíně, Poznani a Vratislavi. Pro archaeologa velmi dobrý příruční spisek.

—Skp.—

Slanský obzor, ročenka musejního spolku v Slaném. Uspořádal Václ. Štech. Slaný. 1893. Cena 1 koruna. Obsahuje články: Město Slaný do r. 1350. Popisuje Frant. Vacek. S 2 vyobrazeními. — Karel Josef Biener z Bienenberka, otec české archaeologie, rodák slanský. Od dra. Ant. Krecara. — Slanští ve válkách husitských. Od Frant. Vacka. — Královské město Slaný roku 1892. I tu obsaženo nejedno starší datum. Z množství zpráv o moderním zřízení slanském zajímá nás hlavně zpráva o museu. Kromě toho jest přidán text k vyobrazením: Znak král. města Slaného. — Bývalá pražská brána v Slaném. — Sloup vinařů u Ovčar (nepochybně z dob Karla IV.) — Staré pečeti král. města

Slaného. — Slanské znamení. (Čte se prosně „Gros Pragens.“) — Znaky na velvarské bráně. — Vynikající rodáci slanští. — Z minulých dob. — *Skp.* —

Chození s klíbnou (s koněm) v době vánoční a masopustní. Srovnávací studie folkloristická. Napsal dr. Čeněk Zíbrt. (Otisk z Českého Lidu II. 3.) V Praze 1893. Se 4 vyobrazeními. Všeobecně již uznáný historik náš podává tu na 24 stránkách pěknou studii o tom, jak se chodívalo a posud chodí s klíbnou, což jest zbytkem starobylého vánočního a novoročního přestrojování, rozšířeného v různých variantech po celé Evropě. Právě zachytili jsme některé zprávy o tomto zajímavém obyčeji, z nichž více bude asi poutati ona o obchůzce s umělým koněm svatomikulášským. — *Skp.* —

Vynášení „smrti“ a jeho výklady. Podává dr. Čeněk Zíbrt. (Otisk z Českého Lidu II. 5.) V Praze 1893 Stran 31. Začíná cizími obyčeji, příbuznými se slovanským obřadem při vynášení smrti, dále uvádí historická svědectví o vynášení smrti u Čechů, promlouvá o vynášení smrti v nynějším lidovém podání československém (s kresbou Mikoláše Alše: Vynášení smrti v Jihočesku), načež přechází k vynášení smrti a obřadům příbuzným v lidovém podání jiných slovanských. Důkladná úvaha tato zakončena jest statí seznamující nás s obsahem spisů o neděli smrtelné a výkladech obyčeje vůbec. — Bylo by si přáti, aby oba spisky došly hojného rozšíření. Tu i tam možno ještě podati zajímavé paběrky. — *Skp.* —

Struhařov. Pro výstavu národopisnou napsal Fr. Geislehner, řídící učitel. Zvláštní otisk z „Hlasů od Blaníka“. V Benešově 1893. (Str. 24.) Spisovatel uvádí předem popis osady, zmiňuje se o jejích stavbách, pak líčí hospodářské (obyčeje a pověry) a právní a společenské poměry. Nejobširnější jsou „zvyky při svatbách“; k nim druží se zvyky pohřební, při pečení chleba prástvy, prstonárodní léčitelství, oblíbené pokrmy atd. V kapitole „lidová mluva, literatura, vzdělání“ nemůžeme souhlasiti se slovy „mluva lidu zdejšího jest prosta dialektických zvláštností“, majíce zkušenosti, že v nejbližších vesnicích u Prahy nalézáme dosti zvláštností. Celek ukončen jest školstvím ve Struhařově a pohybem obyvatelstva. Co tu podáno zvykův, obyčejův a pověr, pokládáme jen za ukázkou. Má-li býti práce úplná, musí se ještě sbírat, a materiálu pak bude při nejmenším jednou tolik. Že naše staré, krásné árodní písně přicházejí u lidu vždy více a více v zapomenutí, věříme, ale proč tu nepoznamenány aspoň ty, které posud zapomenuty nejsou?! Na mnohých místech až příliš patrné, že pracováno těsně dle dotazníku. (K čemu na př. věty: Starých hradů na blízku není — o pokladech se ve vůkolí neví ničeho!) — *Skp.* —

Paměti o hradu Rotštejnu. Sebral J. V. Šimák. V Turnově 1893. Pečlivě uspořádaný spisek tento vřele doporučujeme. Jest pěkným vzorem. — *Skp.* —

Zarysy lecznictwa ludowego na Rusi południowej od dra. Jul. Talko-Hrynczewicza, v Krakově. nákladem Akademii 1893. Znameníť spis tento jest nutnou pomůckou pro každého, kdož chce pracovati v oboru prstonárodního léčitelství. Kdy asi my dočkáme se podobného díla? — *Skp.* —

Zprávy o časopisech.

Časopis musea království Českého, red. Ant. Truhlář, v Praze, 1893, sv. 1. a 2. Dr. Zikm. Winter líčí v důkladném článku „Přepych uměleckého průmyslu v měšťanských domech XVI. věku.“ Dr. Karel Kadlec seznamuje nás s počátky práva autorského ve studii o vzájemných poměrech tiskářů a spisovatelů v minulých stoletích. Dr. J. V. Prásek podává úvahu o cestě Kristofa Haranta z Polžic a významu jejím pro historické poznání zemí východních. O původě českého zlomku Evangelia sv. Jana píše Fr. X. Prusík. Důležitá je publikace některých listů z korespondence Jana Kollára v letech 1816—1851. Dr. Hugo Foman podává některé zprávy o poměru Jana Žižky k Pražanům. Pozornosti zasluhují Ign. B. Maškovi „Příspěvky k obraně Rukopisu Kralodvorského“. Ad. Patera otiskuje „Desatero kazanie Bozie“. Otakar G. Paroubek

vypisuje 2 písně o selském povstání r. 1775. Se známou již pílí sebrány jsou A Podlahovy »Dodatky a opravy k biografii starších spisovatelů českých a k starší české bibliografii«. Rada IV. podobně jako V. J. Nováckovy »Příspěvky k životopisům českých spisovatelů a k dějinám literatury české«, sebrané v archivu kutnohorském. —Skp.—

Domáci hospodyně, red. Miloslava Procházková, v Olomouci 1893, přináší pozoruhodnou stať Romana Zawiliášského »Jak máme sbírat národopisnou látku?« v překladu Zd. V. Tóbolky. V článku »Ze Slavína žen českých« předvádí Teréza Nováková ženy české v protireformaci katolické. —Skp.—

Světlo v Slaném č. 9., 10. a 11. přináší ve feuilletonu »Paběrky o slanském pramenu«. Sebral L. J. Jam. Práce podrobná i zajímavá. —Skp.—

Svobodný občan v Slaném č. 11. podává ve feuilletonu úryvek ze studie »Slouha na Slansku« od Jana JUC. Kakše pod názvem »Sejpká«; celá studia bude uveřejněna v Českém Lidu. —Skp.—

Oblas od Nežárky č. 25. podává ve feuilletonu stať z lidového podání »Čarodějnice« od Jos. Mir. Jíry. Material sebrán v okolí Kamenice n. L. —Skp.—

Nové časopisy.

Věstník národopisné výstavy československé v Praze počal vycházeti dnem 15. června t. r. v Praze redakcí dra. Em. Kováře, universitního docenta. Číslo prvé obsahuje »Činnost odborů ústředních« (Dialektologie, odbor hudební, zpráva o výstavce, pořádané akademickým odborem národopisným v Praze a dodatek ku zprávě pokladní). Činnost venkova podána jest ve zprávách z 8 odborů. Kromě toho jsou různé zprávy. — V druhém čísle, vyšlém 1. července, čteme dra. Jindřicha Matiegky zajímavé slovo z odboru pro anthropologii českého lidu a V. J. Duškovy vzorné věty k dialektickému studiu českého jazyka. Pak následuje zpráva o obchodním odboru národopisné výstavy československé. V činnosti venkova jsou zprávy o výstavkách krajinských. Přáli bychom si, aby redakce uveřejňovala také ukázky materialu posud nasbíraného. Prospělo by se tím listu i věci samé. Vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se na rok 2 zl. Zaslужuje hojněho rozšíření všude, kde dochází ohlasu myšlénka: pracovati pro národopisnou výstavu. Mimochodem připomínáme, že právě byl vydán pracovní program pro krajinské odbory národopisné výstavy československé v Praze r. 1895. —Skp.—

Žádáme snažně všech sl. ředitelství škol středních, aby nám posílala své výroční zprávy, obsahující pojednání archaeologická, historická a národopisná, k úplnému přehledu odborné literatury.

Rovněž tak obracíme se k sl. odborům národopisné výstavy, jakož i k mu-seím a spolkům musejním se žádostí, by nám zasílaly své tiskopisy, programy, stanovy, provolání, výroční zprávy nebo publikace. **Redakce.**

O t á z k y.

Prosím za laskavé zprávy o »kožených mostech«; tu i tam kolují o nich rozmanité pověsti. S.

Prosíme, by nám laskaví čtenáři zasílali pověsti o malých lidech (drabi, ludkové atd.). J+Ch.

Jak se kde volá na vepře? P.

Ze společnosti přátel starožitností českých v Praze.

Zpráva pokladni za r. 1892. Příjem: a) Jmění běžné: Pokladní zbytek z r. 1891 zl. 105·17, krejcarové sbírky zl. 4·66, sádrové odlitky zl. 3·85, přísp. člen. zl. 186·03, úroky zl. 1·75, celkem zl. 301·46. b) Fond publikační: Pokladní zbytek z r. 1891 zl. 41·20, příspěvky zl. 42·—, krejcarové sbírky při vycházkách zl. 3·50, prodané publikace zl. 20·13, celkem zl. 106·83. — Vydání: Nájemné zl. 60·—, tiskoviny zl. 41·80, knihy, časopisy, člen. přísp. zl. 14·03, poštovné, kolky, daň zl. 24·86, novoroční zl. 6·—, výdaje správní zl. 18·60, pokladní zbytek na r. 1893 zl. 136·17, celkem zl. 301·46. Tiskoviny zl. 108·—, od toho příjem zl. 106·83, schodek zl. 1·17. — Jmění inventární skládá se z knihovny v ceně as zl. 220·—, domácí sbírky mincí, archivu, 3 skříní a neprodaných publikací. — Na fondu publikačním vykázaný schodek přenáší se na účet pokladniční, takže koncem prosince 1892 jeví se hotovost zl. 135·—, která se na rok 1893 rádně přenáší.

V prvním čtvrtletí t. r. zaplatili svůj příspěvek: pp. dr. Karel Chytil, kustos uměl. prům. musea, za r. 1893 1 zl., Jan Felcman, ředitel cukrovaru, ve Zvoleňovsi, za r. 1893 2 zl., důst. p. P. A. Procházka v Noutonicích za r. 1893 1 zl., slavné museum v Klatovech za r. 1893 2 zl., pp. V. Písecký z Kranichsfeldů, inženýr, za r. 1893 1 zl., A. B. Černý za r. 1893 1 zl., J. A. Jíra, medik, za r. 1893 1 zl., Helebrant za r. 1893 1 zl., Bed. Duscheneš, obchodník, za r. 1893 1 zl., A. Jindra, mag. úředník, za r. 1893 1 zl., Z. Vendulák, mag. pharm., za r. 1892 1 zl., Václ. Pokorný, c. k. vrchní horní správce v Jáchymově, za r. 1893 1 zl., J. Zeyer za r. 1893 1 zl., Václav Němec, mistr zámečnický, za r. 1893 1 zl., Ferd. Chalupníček, úředník, za r. 1892 1 zl., pp. Brožkové za r. 1892 po 1 zl., celkem 2 zl., pp. E. Leminger, c. k. professor, dr. Fr. Stáně, Prok. Slavík, lékárník v Kutné Hoře, vesměs za r. 1892 po 1 zl., celkem 3 zl., sl. arch. sbor „Vocel“ v Kutné Hoře za r. 1892 2 zl., pp. Kamil Ječný v Zlonicích za r. 1873 2 zl., Hubert Doležal v České Třebové za r. 1893 2 zl., J. Svoboda v Praze za r. 1893 1 zl., Josef Truhlář, skriptor universitní bibliotéky, za r. 1893 1 zl., Ant. Materka, správce v Kutné Hoře, za r. 1892 1 zl., JUDr. Karel Hostaš, advokát v Klatovech, za r. 1892 1 zl., Josef Simla, professor v Plzni, za r. 1892 a 1893 2 zl., dr. Jan Peisker v Štyrském Hradci za r. 1892 a 1893 2 zl. 10 kr., Josef Roušal, učitel v Roztokách, za r. 1892 1 zl., Jaroslav Kamper v Karlíně za r. 1892 1 zl., K. Z. Felkl v Roztokách za r. 1892 1 zl., důstojný pán P. Josef Cháb, děkan v Budči-Kovarech, za r. 1892 2 zl. a důstojný pán P. Frant. Vollbrecht, děkan v Brandyse n. L., za r. 1893 1 zl. Společností darovali: slavná Občanská záložna v Karlíně částku 25 zl. a slavný okresní výbor v Dobříši 5 zl., začez jím tímto vřelě díky vzdány budetež.

Správní výbor usnesl se, aby příspěvky pp. členů za běžící rok napřed odváděny byly a nikoliv, jak se to stává, že členové teprve během roku svůj příspěvek za rok minulý odvádějí. A dále usneseno, že časopis jen tím pp. členům zasílán bude, kteří příspěvek za běžící rok zapraví. Jest tedy prvnímu číslu časopisu připojena poštovní poukázka k tomu účelu, aby pp. členové, kteří příspěvek za r. 1892 nebo 1893 anebo dokonce za obě léta nezaplatili, obnosy příslušné podepsanému pokladníku co nejdříve zaslali si neobtěžovali. Poněvadž úlohy Společnosti vyžadují čím dále tím více větších obětí, vznášejí se na pány členy snažná a důtklivá žádost, aby každý ve svém oboru pro získání nových členů pracoval. Postačí také, když každý z pp. členů podepsanému pokladníku oznámí několik adres osobností, které pak od výboru zvláštním dopisem o přistoupení do Společnosti požádány budou. Zasláné příspěvky starých pp. členů budou pouze v časopise spolkovém kvitovány, kdežto novým pp. členům a dárcům dostane se kromě potvrzení v témž časopise potvrzení, potažmo poděkování ve veřejných listech a zvláštním přispisem.

Edvard Bufka, t. č. pokladník,
Vinohrady, Čelakovského náměstí čís. 432.

Redaktor Jan Soukup. — Nákladem Společnosti přátel starožitností českých v Praze.
Tiskem Fr. Šimáčka v Praze.